

DOI 10.34132/mspc2025.02.13.46

Гліб Іваненко

ОСНОВНІ СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

В тезах розглядаються основні світові тенденції у сфері охорони здоров'я, серед яких: глобальне старіння населення, зростання неінфекційних захворювань, цифровізація медичних послуг, покращення безпеки та акцент на справедливості у доступі до медичної допомоги. Аналізуються виклики, що виникають у зв'язку з цими тенденціями, а також представлені приклади ефективних стратегій із різних країн світу, які сприяють підвищенню якості та доступності охорони здоров'я. Підкреслюється важливість міжнародного співробітництва і впровадження інновацій для забезпечення стійкості систем охорони здоров'я у сучасних глобалізаційних умовах.

Ключові слова: охорона здоров'я, глобалізація, глобальне старіння, цифрові технології, телемедицина, профілактика, громадське здоров'я, міжнародне співробітництво.

У сучасному світі система охорони здоров'я зазнає глибоких трансформацій, спричинених як викликами, так і новими можливостями. Серед основних викликів – демографічні зміни, зростання хронічних захворювань, екологічні загрози та технологічні ризики. Водночас активно розвиваються напрямки цифрової медицини, персоналізованого лікування та глобальної співпраці. Це відкриває нові шляхи для підвищення ефективності, доступності та якості медичних послуг. Такий динамічний контекст зумовлює актуальність дослідження світових тенденцій у сфері охорони здоров'я.

По-перше, суттєва проблема глобального старіння людства, яке є однією з найбільш значущих демографічних трансформацій сучасності. За даними ООН, частка населення старше 60 років у світі невідносно зростає і до 2050 року досягне приблизно 22% [5]. Цей процес значно ускладнює надання медичної допомоги, оскільки старші вікові групи мають високу поширеність хронічних захворювань, що потребують комплексного та тривалого лікування. В руслі вказаного варто згадати Японію, країну з найбільшим відсотком людей похилого віку, державна система охорони здоров'я якої зазнала значних реформ. Як наслідок країна вдалася до запровадження системи довготривалого догляду (Long-Term Care Insurance), яка орієнтована на підтримку літніх людей у повсякденному житті. Такі дії дозволили зменшити навантаження на традиційну систему охорони здоров'я та сприяти інтеграції соціальних і медичних послуг. Щодо України, то станом на 2025 рік, майже 25% населення України – люди віком старше 60 років [3]. Уряд розпочав реалізацію проектів у сфері довготривалого догляду, зокрема в рамках підтримки ЄС. Наприклад, пілотні проекти у Львівській, Вінницькій та Полтавській областях спрямовані на створення мультидисциплінарних команд, які забезпечують медико-соціальний супровід літніх людей на дому. Варто наголосити, що проблема старіння людства – є довготривалою тенденцією глобального рівня, вирішити яку намагаються практично всі країни світу.

По-друге, зростання неінфекційних захворювань, зокрема: серцево-судинних хвороб, діабету, раку та хронічних респіраторних хвороб, що залишаються провідною причиною смертності у світі. За прогнозами ВООЗ, до 2048 року НІЗ будуть відповідальні за близько 86% усіх смертних випадків [7]. Це вимагає зміщення акценту систем охорони здоров'я з екстреної допомоги на профілактику та раннє виявлення хвороб. Показовим в цьому плані є досвід Канади, яка вдалася до активного впровадження політики профілактики хронічних захворювань через програми пропаганди здорового способу життя, контролю над тютюнопалінням, збільшення фізичної активності та покращення харчування населення. Вказані дії допомагали знизити тягар НІЗ на систему охорони здоров'я. Щодо України, то НІЗ становлять більше 80% смертності в Україні, найбільш поширені – серцево-судинні захворювання. Держава впровадила програму «Доступні ліки», яка забезпечує безкоштовні або частково компенсовані ліки для хворих на гіпертонію, діабет 2 типу, бронхіальну астму тощо. Також у 2021-2023 роках були проведені кампанії зі скринінгу артеріального тиску та рівня глюкози у крові у громадах [9].

По-третє, поширення цифровізації та телемедицини. Цифрові технології трансформують сферу охорони здоров'я, розширюючи можливості доступу до медичних послуг, особливо у віддалених регіонах, та

підвищуючи ефективність лікування. Телемедицина, штучний інтелект (ШІ), великі дані (Big Data) і мобільні додатки дозволяють моніторити пацієнтів, діагностувати захворювання і планувати лікування з меншою кількістю фізичних візитів [8]. Зауважимо, що пандемія COVID-19 значно прискорила впровадження телемедицини у США. За 2020-2021 роки кількість телемедичних консультацій зросла більш ніж у 20 разів [2]. Системи штучного інтелекту застосовують для аналізу медичних зображень та прогнозування розвитку хвороб, що допомагає лікарям у прийнятті рішень. В нашій державі було запроваджено систему eHealth, яка забезпечує електронні медичні записи, рецепти, направлення та декларації з лікарем. Також у відповідь на COVID-19 МОЗ впровадило телемедичні консультації, особливо для пацієнтів із хронічними захворюваннями. В 2022-2023 рр., завдяки підтримці міжнародних партнерів, розгорнуто телемедичну інфраструктуру у прифронтових та деокупованих регіонах (наприклад, Харківська область).

По-четверте, посилення акценту на справедливості у доступі до охорони здоров'я. Забезпечення рівного доступу до медичних послуг є викликом для багатьох країн. Соціально-економічні, географічні та культурні бар'єри часто обмежують можливості окремих груп населення отримувати якісну допомогу. Наприклад, в Німеччині на державному рівні діють програми підтримки мігрантів, включаючи медичний переклад, культурно-орієнтоване консультування та спеціалізовані служби охорони психічного здоров'я. Це сприяє зменшенню дискримінації і покращенню здоров'я вразливих груп. Також важливим є поліпшення якості послуг для людей з інвалідністю. За оцінками ВООЗ, у 2021 р. понад 1,3 мільярда людей у світі мали інвалідність, що часто супроводжується бар'єрами у доступі до охорони здоров'я [4]. Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 р., особлива увага приділяється доступу до медичних послуг для ВПО, ветеранів, людей з інвалідністю та мешканців деокупованих територій. Функціонує гаряча лінія психологічної підтримки, мобільні клініки, розгорнуто інклюзивні медичні кабінети (наприклад, у Львові, Києві, Дніпрі). Крім того, МОЗ у партнерстві з міжнародними організаціями (ВООЗ, USAID) реалізує проекти з медичної підтримки жінок і дітей у важкодоступних громадах [6].

По-п'яте, особлива увага щодо профілактики та стану громадського здоров'я. Сучасні тенденції зміщують акцент з лікування хвороб на їх профілактику та зміцнення систем громадського здоров'я. Це включає вакцинацію, просвітницькі кампанії, заходи зі зниження шкідливих факторів (куріння, нездорове харчування). Варто згадати досвід Ізраїлю, в якому система громадського здоров'я є прикладом інтегрованої моделі, що включає профілактику, швидке реагування на епідемії та комплексну систему електронних медичних записів, що допомагає ефективно управляти ресурсами. В нашій державі Центр громадського здоров'я (ЦГЗ) координує вакцинацію, програми з боротьби з курінням, зниження вживання алкоголю та популяризації здорового способу життя. В 2022-2023 рр. проведено кампанії з вакцинації проти COVID-19, поліомієліту та кору, особливо серед дітей і переселенців. Також реалізується пілотна програма скринінгу онкозахворювань (рак шийки матки та молочної залози) [10].

Таким чином, незважаючи на значний прогрес у розвитку медичної інфраструктури, вдосконаленні методів лікування та підвищенні доступності медичних послуг, багато країн усе ще стикаються з численними викликами у забезпеченні рівного доступу до якісної охорони здоров'я. Серед основних проблем – соціальна нерівність, недостатнє фінансування, нестача кваліфікованих медичних кадрів, а також обмежений доступ до сучасних технологій у сільських та віддалених регіонах. У сучасному світі зростає глобальна взаємозалежність систем охорони здоров'я, що особливо яскраво проявилось під час пандемії COVID-19. Цей досвід засвідчив необхідність тіснішої співпраці між країнами, обміну інформацією, спільного фінансування наукових досліджень та розробки глобальних стратегій реагування на загрози. Такі виклики, як пандемії, зміна клімату, зростання кількості неінфекційних захворювань та загроза антимікробної резистентності, не мають кордонів, а отже – вимагають колективної дії. У цьому контексті надзвичайно важливо впроваджувати інноваційні технології – телемедицину, штучний інтелект, електронні медичні записи, а також розвивати системи раннього виявлення та профілактики захворювань. Водночас необхідно забезпечити справедливий розподіл цих технологій, щоб усі верстви населення могли користуватися перевагами сучасної медицини. Отже, майбутнє охорони здоров'я залежить не лише від технологічного прогресу, а й від політичної волі, солідарності між державами та зосередженості на довгострокових, стійких рішеннях. Побудова інклюзивних, ефективних і стійких систем охорони здоров'я є спільним завданням для всього людства.

References

1. World Health Organization. (2023). *Global Health Estimates 2023: Deaths by Cause, Age, Sex, by Country and Region*. Geneva: WHO [in English].
2. United Nations Department of Economic and Social Affairs. (2022). *World Population Ageing 2022*. New York: UN [in English].
3. World Health Organization. (2023). *Global Status Report on Road Safety 2021*. Geneva: WHO [in English].

4. World Health Organization. (2023). *Resolution WHA76.12: Global drowning prevention*. Geneva: WHO [in English].
5. Canadian Chronic Disease Prevention Alliance. (2022). *Strategies to Reduce the Burden of Chronic Disease in Canada*. Ottawa: CCDPA [in English].
6. Ministry of Health, Labour and Welfare of Japan. (2021). *Long-Term Care Insurance System in Japan*. Tokyo: MHLW [in English].
7. German Federal Ministry of Health. (2021). *Healthcare Access for Migrants in Germany*. Berlin: BMG [in English].
8. Israel Ministry of Health. (2022). *Integrated Public Health Strategies*. Jerusalem: MOH [in English].
9. U.S. Department of Health and Human Services. (2021). *Telehealth Expansion During COVID-19*. Washington, D.C.: HHS [in English].
10. European Commission. (2022). *Road Safety Statistics and Policy*. Brussels: EC [in English].

DOI 10.34132/mspc2025.02.13.46

Hlib Ivanenko

MAJOR GLOBAL TRENDS IN HEALTHCARE: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

The abstracts examine the main global trends in health care, including: global population aging, the growth of noncommunicable diseases, digitalization of health services, improved safety, and an emphasis on equity in access to health care. The challenges arising from these trends are analyzed, and examples of effective strategies from different countries of the world that contribute to improving the quality and accessibility of health care are presented. The importance of international cooperation and the introduction of innovations to ensure the sustainability of health care systems in modern globalization conditions is emphasized.

Keywords: health care, globalization, global aging, digital technologies, telemedicine, prevention, public health, international cooperation.

Відомості про авторів / Information about the authors

Гліб Іваненко, лікар Одеської клінічної лікарні на залізничному транспорті, магістр з публічного управління закладами охорони здоров'я, м. Одеса, Україна. E-mail: glib66770@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0009-0006-1088-3531>.

Hlib Ivanenko, Doctor of Odessa Clinical Hospital on Railway Transport, Master of Public Administration of Healthcare Institutions, Odessa, Ukraine. E-mail: glib66770@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0009-0006-1088-3531>.

© Г. Іваненко

Стаття отримана редакцією 03.10.2025.